

здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя;

2) розголошення інформації може завдати істотної шкоди цим інтересам;

3) шкода від оприлюднення такої інформації переважає суспільний інтерес в її отриманні.

Важливим є те, що доступ до відкритої інформації: не може бути обмеженим; отримання відкритої інформації відбувається безоплатно; користування відкритою інформацією здійснюється на свій розсуд; відмовляти в доступу до відкритої інформації за будь-якими причинами неможливо.

Державний контроль за порядком доступу до інформації є одним з видів адміністративно-правової діяльності. У широкому розумінні слова він виступає формою адміністративно-правової діяльності уповноважених суб'єктів, яка здійснюється в межах їх компетенції, регламентується нормами адміністративного та інформаційного права й виражається у вчиненні юридичних дій щодо спостереження, перевірки відповідності виконання й дотримання підконтрольними суб'єктами правових розпоряджень, припинення правопорушень конкретними організаційно-правовими засобами.

Висновок. Державний контроль за додержанням порядку доступу до інформації є пасивною формою контролю, проявляється здебільшого у відслідковуванні ситуації чи процесу в сфері доступу до інформації, впливу прийнятих управлінських рішень, правових актів на суспільні відносини. При цьому використовуються методи не стільки перевірок, ревізій, скільки спостереження та аналізу.

Список бібліографічних посилань

1. Режим // Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970–1980) : сайт. URL: <http://sum.in.ua/s/rezhym/> (дата звернення: 04.02.2021).

2. Порядок // Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970–1980) : сайт. URL: <http://sum.in.ua/s/porjadok/> (дата звернення: 04.02.2021).

Одержано 05.02.2021

УДК 343.37

Людмила Анатоліївна ПАРФЕНТІЙ,

кандидат економічних наук,

доцент кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8896-4928>;

Каріна Сергіївна ГУБСЬКА,

студентка Сумської філії

Харківського національного університету внутрішніх справ

ЕКОНОМІЧНА ЗЛОЧИННІСТЬ ЯК ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

Впродовж усіх років незалежності, а особливо протягом останніх років, національна безпека України піддавалась значному негативному впливу різного роду загроз. Економічна складова є одним з ключових елементів національної безпеки держави, тому економічну злочинність слід розглядати як суттєву загрозу національній безпеці. У зв'язку з цим проблема економічної злочинності як загрози національній безпеці України потребує ретельного та перманентного дослідження.

Загрози національній безпеці України – це сукупність наявних чи потенційно можливих негативних явищ і дестабілізуючих чинників, які ускладнюють або унеможливають захист національних інтересів.

Незважаючи на погіршення міжнародної ситуації, багато експертів вважають, що в даний час для України та національної безпеки найбільш актуальними є саме внутрішні ризики та загрози, зокрема [1]:

- Нездатність еліти сформуванати і реалізуванати узгоджену стратегію розвитку країни. Незрілість політичної еліти, її роз'єднаність;
- Зрощення влади і бізнесу, високий рівень корупції. Готовність еліт заради певного роду преференцій іти на поступки зовнішнім гравцям на шкоду національним інтересам;
- Слабкість і неефективність інститутів державної влади, нездатність керівництва країни забезпечити їх ефективну роботу на всіх рівнях;
- Внутрішня політична нестабільність;
- Некомпетентність влади;
- Високий рівень економічної злочинності;
- Істотні регіональні відмінності в політико-ідеологічних і зовнішньополітичних орієнтаціях населення, що створює передумови для розколу суспільства і дезінтеграційних процесів;
- Висока енергоємність економіки. Критична залежність української економіки від імпорту енергоресурсів;
- Криза української економіки (як наслідок світової економічної кризи), загроза втрати частини економічного суверенітету;
- Зниження рівня доходів населення і зростання соціального невдоволення як наслідок поглиблення економічної кризи;
- Екологічні ризики.

Економічні злочини становлять значну загрозу національній безпеці держави. Такими злочинами є ухилення від сплати податків, незаконні валютні операції, розкрадання державної чи підприємницької власності. Економічна злочинність відноситься до організованої злочинності.

За останні десятиліття організована економічна злочинність в Україні пройшла такий шлях розвитку, що діяльність транснаціональних організованих злочинних угруповань перетворилась на масштабну загрозу соціальній, економічній і політичній стабільності в державі. Тому проблема запобігання та протидії економічній злочинності набуває глобального характеру.

За результатами Всесвітнього дослідження економічних злочинів та шахрайства 2020 (Результати опитування українських компаній) [2] 51% респондентів в Україні постраждали від шахрайства за останні 24 місяці. Цей показник вищий, ніж середній у світі (47%), та зріс порівняно з 48% у 2018 році. Топ 5 видів шахрайства формують: 47% - незаконне привласнення майна, 47% - хабарництво та корупція, 31% - шахрайство з боку клієнтів, 31% - кіберзлочини, 31% - шахрайство у закупівлях.

Кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень, вчинених на підприємствах, установах, організаціях за видами економічної діяльності, зростала протягом 2016-2019 рр., а кількість закритих кримінальних проваджень зменшувалась. Чим менше закритих злочинів, тим менше отримано матеріальної компенсації до державного бюджету. Крім того, через незакриті провадження досі існують схеми з відмивання коштів, існує тіньова економіка та злочинці, що привласнюють кошти, що належать державі та населенню цієї держави.

Згідно статистики Державного бюро розслідувань (ДБР) [3] за січень-жовтень 2020 року було направлено до суду 208 обвинувальних актів за фактами одержання

неправомірної вигоди та 344 корупційні кримінальні провадження (у 2019 році – 166 та 262 відповідно). Зокрема у жовтні 2020 року слідчими ДБР було затримано за корупційні діяння 36 працівників правоохоронних органів. Загальна сума одержаної неправомірної вигоди становила 906,4 тис. грн. (175,8 тис. дол. США), а сума збитків, завданих економічним інтересам держави – 2,4 млрд. грн.

Зараз в економічних злочинах широко використовуються інформаційно-технічні прилади. Злочини, вчинені з їх допомогою, відносять до кіберзлочинів. Більшість інформації знаходиться на електронних носіях, а в століття розвитку технологій вкрасти інформацію з підприємства не так і складно, якщо вона погано захищена.

Одним з найнебезпечніших видів злочинів, який призводить до економічного занепаду держави, є легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. Легалізацію доходів, одержаних злочинним шляхом, що вчиняється з використанням комп'ютерних технологій у фінансовій та банківській системах, в деяких джерелах називають «кібервідмиванням грошей».

За оцінками експертів тінізація економіки України становить від 40% до 60% ВВП. Злочинні формування намагаються взяти під свій контроль банківські системи та фінансово-кредитні установи, так як саме через них проводиться процес конвертації грошових коштів, а потім їх виводять за кордон. Також є спосіб легалізації та відмивання коштів злочинним шляхом через використання фіктивних фірм і конвертаційних центрів.

Боротьба з економічними злочинами регламентується законами України «Про оперативну-розшукову діяльність», «Про запобігання корупції», «Про Національну поліцію» та забезпечується не тільки правоохоронними органами, але й іншими організаціями та громадськими формуваннями, які сприяють подоланню цієї проблеми в країні. До протидії економічним злочинам залучені Національна поліція України, Генеральна прокуратура України та її підрозділи, Служба безпеки України, Державна митна служба України, Державна податкова служба України, Національний банк України та інші органи. Взаємодія суб'єктів, на яких покладено завдання ліквідації здійснення економічних злочинів, сприяє ефективності нейтралізації відповідних чинників, які обумовлюють здійснення злочинів в сфері економіки.

28 січня 2021 року Верховна Рада України прийняла в другому читанні і в цілому законопроект №3087-д «Про Бюро економічної безпеки України» [4], в якому Бюро економічної безпеки України визначається як державний правоохоронний орган, на який покладаються завдання щодо запобігання, виявлення, припинення, розслідування та розкриття кримінальних правопорушень, віднесених законом до його підслідності. Даним законопроектом створюється єдиний орган із розслідування економічних злочинів, що має зменшити тиск на бізнес.

Висновок. Поряд з іншими загрозами значний вплив на національну безпеку України має рівень і масштаби економічної злочинності. Тому діяльність, спрямована на боротьбу з економічною злочинністю, має бути досить ефективною. Саме з цією метою зараз відбувається реформування правоохоронних органів України у сфері забезпечення економічної безпеки.

Список бібліографічних посилань

1. Лук'яненко Л. О. Загрози національній безпеці на сучасному етапі // Євроінтеграційні процеси в Україні: вдосконалення законодавства та правозастосування : матеріали наук.-теорет. конф. наук. товариства здобувачів вищої освіти (м. Київ, 19 квіт. 2018 р.) / МВС України, Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2018. С. 200–202.
2. Всесвітнє дослідження економічних злочинів та шахрайства 2020 // PwC : сайт. URL: <https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2020/gecs-ua-2020-ukr.pdf> (дата звернення: 08.02.2021).
3. Результати роботи ДБР у сфері протидії корупції та економічним злочинам за жовтень 2020 // Державне бюро розслідувань : офіц. сайт. 30.10.2020. URL: <https://dbr.gov.ua/>

news/rezultati_roboti_dbr_u_sferi_protidii_korupcii_ta_ekonomichnim_zlochynam_za_zhovten_2020
(дата звернення: 08.02.2021).

4. Проект Закону про Бюро економічної безпеки України : від 02.07.2020 № 3087-д / ініціатори Д. О. Гетьманцев, О. М. Василевська-Смаглюк, І. В. Аллахвердієва та ін. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69331 (дата звернення: 08.02.2021).

Одержано 09.02.2021

УДК 159.95

Олена Володимирівна ПЕТЛЕНКО,

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки та психології факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2005-9600>

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЙ РЕАГУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ НА ЧИННИКИ ПРОФЕСІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА

На теперешній час в умовах запровадження нових стандартів служби правоохоронних органів, створюються нові умови праці, які слід усвідомлювати та до яких необхідно адаптуватися. Вміння протидіяти стресовим факторам в різних повсякденних, стандартних та психологічно напружених ситуаціях професійної діяльності визначає необхідність формування адаптивних типів стратегій поведінки особистості працівника поліції. Аналіз способів поведінки, які використовує індивід в процесі адаптації, не раз ставав предметом досліджень. Ще З. Фрейд виділив два типи адаптивної поведінки особистості: поведінка, спрямована на перетворення середовища або на зміну себе самого. Ці протилежні стратегії були названі алопластичною і аутопластичною адаптаціями [1]. Використовуючи дані підстави, можна теоретично сформулювати стратегії індивідуальної поведінки, кожна з яких характеризується трьома якостями: 1) контактністю (контактна або уникаюча); 2) активністю (активна або пасивна); 3) спрямованістю (спрямована на зміну середовища або на зміну себе).

Аналізуючи роботи інших дослідників в області поведінки людини, ми запропонували авторську концепцію універсальних способів адаптаційних реакцій особистості: 1) захоплення ініціативи; 2) підстроювання під ситуацію; 3) відхід від ситуації; 4) адаптація без адаптації. Всі варіанти можливі, при чому в кожній конкретній ситуації перевага надається тієї чи іншій адаптаційній реакції. Але найчастіше відбувається формування однієї стратегії поведінки, за допомогою якої людина адаптується до змін у навколишньому середовищі. Це так званий ведучий шаблон реагування, який виникає спонтанно і обумовлений фізіологічними, психічними особливостями і соціальним вихованням особистості. Враховуючи вищевикладене, наведену вище нами концепцію адаптаційного реагування ми можемо представити у вигляді наступних адаптаційних реакцій: 1. "Альфа-стратегія" – лідируюча стратегія поведінки. Це сильна просоціальна позиція, найбільш ресурсна відносно інших стратегій. Така лінія поведінки характерна директорам, командирам, начальникам, які керують іншими людьми швидше за покликанням і своїм особистісним характеристикам, ніж у зв'язку з займаною посадою. Справжні "альфи" завжди беруть відповідальність за дії своїх підлеглих і людей, які залежать від них. 2. "Бета-стратегія" – підпорядкована стратегія поведінки. Це слабка просоціальна позиція, менш ресурсна в порівнянні з першою. Обравши таку лінію